

حجره‌ای در حوالی اشراق

نگاهی به شعر شاعران حوزه بعد از انقلاب اسلامی

سید محمد جواد شرافت، دبیر انجمن شعر طلاب کشور

نخست اینکه:

همه قبیله من عالمان دین بودند

مرا معلم عشق تو شاعری آموخت (سعدی)

شعر از دیر باز در میان طلاب و فضایی حوزه‌های علمیه حضوری روشن و مستمر داشته است. بسیاری از عالمان تراز اول شیعه به هنر شعر نیز آراسته بوده‌اند و از این بیان گیراو مانا جهت ارائه مضامین الهی و انسانی بهره برده‌اند. اشعار فراوانی در زبان‌های فارسی، عربی و ترکی از عالمان شاعر به یادگار مانده است، که برخی از آنها از شاهکارهای ادبی نیز به شمار می‌آید. بسیاری از شاعران نام‌آشنای ادب فارسی از درس‌آموختگان علوم دینی بوده‌اند و تحصیل در حوزه‌های علمیه را به عنوان فصلی در خشان در داستان زندگی خود داشته‌اند.

استاد محمد علی مجاهدی که خود نیز فرزندی یکی از عالمان و اساتید مطرح حوزه‌های علمیه می‌باشد در کتابی با عنوان "در محفل روحانیان" به شرح احوال و همچنین ارائه برگزیده‌ای از آثار علمای شاعر شیعه پرداخته‌اند. این مجموعه حاوی اشعار توحیدی، مناقب و مرثی‌های اهل بیت، عارفانه‌ها، ساقی‌نامه‌ها و آثاری دیگر از ۳۶ تن از عالمان شاعر می‌باشد. نام‌های آشنای فراوانی نظیر حاج ملاهادی سبزواری متخلص به اسرار، ادیب الممالک فراهانی، علامه شیخ محمد حسین غروی اصفهانی متخلص به مقتدر، ابوالقاسم میرفندرسکی، ملا محسن فیض کاشانی، مهدی الهی قمشه‌ای، میرزا محمد تقی تبریزی متخلص به نیر، امام خمینی، علامه طباطبایی و... زینت آرا و غنابخش این اثر می‌باشد. در بخشی از مقدمه این کتاب به قلم استاد مجاهدی این گونه قید شده است:

«مادر حقیقت باتدوین این مجموعه خواسته ایم دین فرهنگی خود را به عالمان، عارفان و حکیمان شیعی که اغلب ملبس به لباس مقدس روحانیت بوده‌اند ادا کرده باشیم و در عین حال، بعد ذوقی و احساسی آنان را عینیت و تجسم بیشتری بخشیم، تا هنگام ارزیابی خدمات ارزشمند آنها به جامعه بشری، این بعد وجودی شان نیز در کنار سایر ابعاد زندگی شان مورد تجزیه و تحلیل ارباب نظر قرار گیرد.»

گواه دیگر بر حضور پر دامنه شعر در حوزه‌های علمیه اینکه، اگر

مروری داشته باشیم بر زندگی و آثار مراجع حال حاضر جهان تشیع متوجه می‌شویم که چندین تن از این بزرگان صاحب طبعی روان و آثاری فراوان در حوزه شعر فارسی می‌باشند. مقام معظم رهبری آیت... سید علی خامنه‌ای، آیت... شیخ حسین وحید خراسانی، آیت... شیخ لطف‌الله صافی گلپایگانی، آیت... شیخ ناصر مکارم شیرازی، آیت... شیخ حسین نوری همدانی بارگاه اشعار و مجموعه‌های شعری نام خود را در دیوان ارزشمند عالمان شاعر شیعه ثبت کرده‌اند. دیگر اینکه:

ما را ببر به سمت افق‌های دور دست

آن جا که صبح آینه دار نگاه نوشت

(محسن حسن زاده لیلیه کوهی)

حوزه‌های علمیه به عنوان متولیان تبیین و ترویج معارف دینی و آموزه‌های اسلامی، خاستگاه انقلاب اسلامی در ایران می‌باشند و نقشی بی‌بدیل و تاثیر گذار در حدوث و ثبوت این انقلاب ایفا نموده‌اند. بنیان گذار این انقلاب دینی، حضرت امام خمینی از درس‌آموختگان و اساتید بارز حوزه‌های علمیه نجف و قم بودند و نخستین و مهم‌ترین بیانات انقلاب آفرین خود را در فضای مدارس و محافل طلاب ایراد فرمودند. اولین و اصلی‌ترین حامیان و مبلغان اندیشه‌های الهی ایشان طلاب و علمای شیعه بودند به صورتی که از ابتدای نهضت، حلقه اول یاوران امام را حوزویان تشکیل دادند. جان کلام اینکه این انقلاب بی‌همراهی حوزه‌های علمیه به انجام و سرانجام مطلوبی نمی‌رسید.

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی نیز این همدلی‌ها و همراهی‌ها ادامه پیدا کرد و طلاب در قول و فعل به یاری این مرجع عالیقدر شتافتند. فرازهای بسیاری از درس حوزه‌های علمیه که سالهای سال فقط در عرصه مطالعه و مباحثه مطرح می‌شد، با تشکیل حکومت اسلامی، مجال تجلی عملی در سطح جامعه یافت و این امر نیازمند حضور جدی تر طلاب بود. اما فرهنگ و آن هم فرهنگ شیعی که اصلی‌ترین دغدغه این قیام بود، به شکل ویژه‌تری حضور عالمان فرزانه و دغدغه‌مند را می‌طلبد. این امر در عرصه هنر نیز جلوه‌گر شد و در فته‌رفته دغدغه‌های شخصی طلاب در این قالب نمودی اجتماعی تر